

KLIIMAMINISTEERIUM

Heddi Lutterus
Justiits- ja Digiministeerium

Teie 26.02.2025 nr 8-4/1961-1

Meie 30.03.2025 nr 6-5/25/965-2

Direktiivi (EL) 2024/2853 ülevõtmise ettepanekud

Austatud Heidi Lutterus

Vastuseks Teie kirjale esitame alljärgnevalt Kliimaministeeriumi seisukohad Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2024/2853 ülevõtmise osas.

I küsimusteblokk

1. Kas tuleks kasutada Eestis kehtivaid valdkondlikke hüvituskeeme või luua uusi?

Arvestades, et Eestis on juba olemas valdkondlikud hüvituskeemid (nt tarbijakaitse, kindlustuslahendused, garantiifondid), võiks esmalt kaaluda nende laiendamist puudusega toodete kahjude katmiseks. Kui olemasolevad mehhanismid ei taga piisavat hüvitist, on mõistlik kaaluda uue süsteemi loomist, mis toetuks erasektori panusele, näiteks tootjavastutuse fond või kohustuslik kindlustus tootjatele.

2. Kehtivate hüvituskeemide kasutamine

Praegu pakuvad mõned mehhanismid osalist kahju katmist:

- Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ameti kaudu kaebused;
- Kindlustuslahendused (nt vastutuskindlustus ehitussektoris);
- Garantiifondid ja solidaarmehhanismid (nt krediiciasutuste ja reisikorraldajate tagatisfondid).

Nende süsteemide laiendamine võib olla esmavalik, kuna need ei eelda avaliku sektori rahastamist ja võivad pakkuda kiiremaid lahendusi.

3. Uue hüvituskeemi loomine.

Kui olemasolevad skeemid ei ole piisavad, võib kaaluda järgmisi lahendusi:

- Tootjavastutuse fond – tootjad ja importijad maksavad sisse fondi, mis katab kahjud, kui vastutavat isikut ei ole võimalik kindlaks teha või ta on maksejõuetu.
- Kindlustuskohustus – tootjad või importijad võiksid olla kohustatud sõlmima vastutuskindlustuse, et katta kahjude hüvitamine juhul, kui nad lõpetavad tegevuse või muutuvad maksejõuetuks.

4. Hüvituskeemi rahastamine:

Kuna direktiiv eelistab, et hüvituskeemid ei tuleks avaliku sektori rahastusest, võiks kaaluda erasektori lahendusi:

- Tootjate ja importijate solidaarvastutusfond – mille rahastamine toimub tootjate ja importijate poolt, panustades teatud protsendi oma müügitulust või kindla summa toodete kohta.
- Kindlustusnõue – ettevõtted, mis toodavad või impordivad potentsiaalselt ohtlikke tooteid, peaksid olema kohustatud kindlustama ennast vastutuskindlustusega.

Direktiivi ülevõttes saaks rakendada ka keskkonnahoidlikke põhimõtteid: riigihangetes võiks olla nõue eelistada tootjaid, kellel on vastutusskeem puudustega toodete ja nende keskkonnamõju vähendamiseks. Fond või mehhanism, kuhu tootjad panustavad, võiks katta keskkonnakahju, näiteks jäätmeäitluse või reostuse kõrvaldamisega seotud kulud. See vastaks nn saastaja maksab põhimõttele. Riigihangete registris võiks olla info selle kohta, millistel tootjatel on kehtiv tootjavastutuse skeem.

II küsimusteblokk

1. Kas peate vajalikuks kehtestada Eesti õiguses regulatsioon, mille kohaselt vastutab tootja puudusega toote põhjustatud kahju eest isegi siis, kui ta tõendab, et toote turule laskmise või kasutusele võtmise ajal või ajavahemikul, mil toode oli tootja kontrolli all, ei olnud objektiivsete teaduslike ja tehniliste teadmiste tase puuduse avastamiseks piisav?

Jah, tuleks kehtestada regulatsioon, mis suurendab tootja vastutust puudusega toote puhul. Regulatsioon võiks olla põhjendatud olukordades, kus toote turule laskmine või kasutamine võib põhjustada suuri ühiskondlikke või tervisehädasid. Eelkõige oleks vajalik, et toodetel, millel on otsene mõju inimeste elule ja tervisele, nagu meditsiinitooted, toiduained või keemilised ained, oleks tootja vastutus selgemalt määratletud ja rangem. Samuti tuleb arvestada, et tarbijate usaldus toodete ohutuse ja kvaliteedi suhtes võib olla kõrgendatud, mis muudab vastutuse selguse tagamise vajalikuks.

2. Kui peate selliste meetmete kehtestamist vajalikuks, siis millist liiki toodetele tuleks selline regulatsioon kehtestada?

Kui arvestada rangema vastutuse kehtestamise vajadust, siis peaks see olema suunatud tootekategooriatele, millel on suurenenud oht kahjustada tarbijate tervist, elu või keskkonda. Näiteks võiks regulatsioon kehtida järgmistele toodetele:

- Meditsiinitooted, ravimid ja meditsiinilised seadmed, mis võivad otseselt mõjutada inimeste tervist.
- Laste mänguasjad, kuna need võivad sisaldada ohtlikke aineid või kujutada endast füüsilist ohtu.
- Toiduained ja joogid, eriti tooted, mis võivad sisaldada tervisele ohtlikke kemikaale või mikroobe.
- Keemilised tooted, sealhulgas pestitsiidid ja tööstuslikud kemikaalid, millel on potentsiaal saastada keskkonda või kahjustada inimeste tervist.
- Elektrilised ja elektroonilised seadmed, mis võivad põhjustada tulekahjusid või elektrilööke.

3. Kui peate vastavate meetmete kehtestamist vajalikuks, siis palun põhjendage ka meetmete proportsionaalsust ning seda, kuidas need on põhjendatud avaliku huvi eesmärkidega.

Meetmete proportsionaalsus peaks tagama, et tootja vastutus ei ületa vajalikku taset, kuid samas pakub piisavat kaitset tarbijate ja ühiskonna huvidele. Reguleerimist tuleks rakendada vaid nende toodete puhul, millel on tõsine mõju inimeste tervisele, turvalisusele ja keskkonnale. Näiteks meditsiinitooted ja keemilised tooted võivad kujutada endast suuremat ohtu, milleks ei pruugi olla piisavalt teaduslikke ja tehnilisi teadmisi, et puudusi õigeaegselt tuvastada.

Avaliku huvi eesmärkideks, mis õigustaksid sellist meetmete kehtestamist, on tarbijate tervise ja elu kaitsmine, keskkonnakahju vältimine ja üldise usalduse tagamine toodete turul. Euroopa Liidu toimimise lepingus nimetatud eesmärgid nagu rahvatervise kaitse ja avaliku julgeoleku tagamine on asjakohased, kuna need meetmed aitaksid vähendada tarbijate kokkupuudet ohtlike toodetega.

Seega tuleb vastutuse suurendamise meetmed kohandada proportsionaalselt toodete riskitasemega, et tagada tasakaal turu innovatsiooni soodustamise, keskkonnahoiu ja tarbijate kaitse vahel. Eesmärgiks peaks olema ennekõike see, et turul ei oleks üldse ohtlikke aineid sisaldavaid tooteid. Kui tootjad kannavad suuremat vastutust toodete kvaliteedi ja ohutuse eest, siis on neil tugevam motivatsioon investeerida keskkonnasõbralikesse ja ohutusse tootmisviisidesse. Rangema vastutuse kehtestamine võib stimuleerida keskkonnasõbralike ja jätkusuutlike tehnoloogiate arendamist, kuna tootjad võivad keskenduda toodete väljatöötamisele, mis on keskkonnasõbralikumad ja vähem ohtlikud, et vältida vastutusele võtmist. Näiteks võivad rangemad regulatsioonid suunata toote elutsükli keskkonnamõjude hindamisele, eelistades tooteid, millel on minimaalne keskkonnamõju või mis on kavandatud kergesti ringlussevõetavateks. Samuti võivad need regulatsioonid hõlmata REACH kandidaataineid, mille kasutamine toodetes on täna teatud piirangutega, kuid tuleks kordades lühema ajaraamiga ära keelustada. See suunaks tootjaid loobuma kahjulikest ainetest ning eelistama ohutumaid alternatiive. Antud lähenemine vähendaks ohtlike toodete hulka turul, toetaks säästva arengu eesmäärke ning edendaks nii tarbijate ohutust kui ka keskkonnasõbralikkust.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)
Kristi Klaas
rohereformi asekancler

Karen Silts, 626 2708
Karen.silts@kliimaministeerium.ee

Triin Nymann, 626 2927
triin.nymann@kliimaministeerium.ee